

Татјана Богојевић

Библиотека Матице српске

Нови Сад

tatjanabogojevic71@gmail.com

ИМПРЕСИЈЕ ИЗ МОСКОВСКИХ БИБЛИОТЕКА

У оквиру Сверуског сусрета директора регионалних и централних библиотека Русије, у Москви је, од 17. до 20. новембра, захваљујући директору Државне руске библиотеке господину Вадиму Дуди и Фонду „Горчаков”, боравила делегација библиотекара из Библиотекарског друштва Србије и Друштва библиотекара Републике Српске (чланови РУ: РС Либ форума). Тим поводом уприличена је посета бројним руским библиотекама (Руска државна библиотека, Државна библиотека за младе, Државна библиотека за децу, Руска државна библиотека иностране литературе „Марија Рудомино”, Регионална универзална научна библиотека М. Горког у Рјазању, Јесењинов музеј у Константинову), а током сесија и свечаног програма представљене су неке од наших библиотека, заједнички пројекти и активности српских и руских библиотекара и *Зборник са Летњег форума БДС-а*, настао као плод наше сарадње.

Догађаји су били организовани у Дому Пашков, који се налази у оквиру Руске државне библиотеке. У Програму, који је имао свечани део и сесије, истицано је више пута да је библиотека најважнија установа у држави и да јака библиотека означава и јаку државу. Још у СССР-у су схватили њихов значај, па је пре свих других објеката у Москви, уз метро саграђена и библиотека. Наглашена је традиција породичног читања и њихова мисија у културној делатности (центар просвећености и васпитања у којима почиње образовање и преношење знања и управо у њима се формирају будући лекари, научници, пилоти, учитељи и др.). У Русији има преко 1000 библиотека, које су магнет за све људе и центри културног живота. Не затварају се ни у рату ни у тешким временима, а потребне су свима јер представљају симбол живота.

У оквиру сесија говорило се о различитим типовима библиотеке, о најстаријој библиотеци источног Сибира – И. И. Молчанова, библиотекама као центрима развоја локалних заједница; приказани су неки од савремених и модерних простора који су отворени за сваког (као културно срце града) и дечије библиотеке (као срце библиотеке); описана је Библиотека у Карелији, историјско здање на граници са Финском, у којој се деца кроз библиотечки рад уводе у социјални живот, а прате их и при одрастању. Акцент је стављен и на библиотеке као чуваре историјског наслеђа или културног кода народа – кроз фолклор и традицију. Неке од тема биле су и словенско наслеђе, оживљавање књижевних ликова кроз библиотечке пројекте, или проблем дисконтинуитета сећања. Поставља се и питање зашто нека дела престајемо да читамо или она излазе из школске лектире (у Србији). Рад на форуму ове године био је посвећен победи над нацизмом, а култура сећања важна је у свим временима. С тим у вези, наглашена је важност платформе између српских и руских библиотекара јер нас спајају историјске везе, култура, религија и значај културе сећања. Схватили смо да су Србији неопходне системске промене и подизање библиотека на виши ниво, али и промена свести и односа према књизи и читању, али и култури памћења.

Првога дана посете, након динамичних и садржајних презентација, организован је обилазак одељења и магацина у Руској државној библиотеци (некад Лењинова државна библиотека СССР-а), у пратњи колеге задуженог за екскурзије у библиотеци (имају их свакодневно и много људи их годишње посећује). То је највећа библиотека у држави, основана 1. јула 1862. године. Између 1922. и 1991. најмање један примерак сваке књиге објављене у СССР-у овде је депонован. Данас има више од 47 милиона књига, више од 18 милиона записа у Електронском каталогу (књиге се још увек пописују), 36 читаоница, место за 1500 корисника и укупно 26 спратова (само магацин се простире на 19 спратова). Годишње је посети, у својству корисника, око 800.000 људи. Корисник може постати сваки држављанин Русије старији од 14 година. Књиге из магацина до читаоница долазе на шинама по прузи, која постоји од 2015. године, у кабинама које иду и кроз тунеле (има 100 кабина), а могу се окретати по потреби

ПРИКАЗИ

у разним правцима. Шине су дугачке 6000 метара, а књиге стижу до „станица”, односно најпре библиотекара па крајњег корисника. Читаонице су импресивне и увек пуне. Имали смо прилику да видимо и српске разгледнице које се овде чувају у посебном одељењу, а међу њима и разгледница краља Александра, који је био припадник Пашковског корпуса, као и разгледнице за помоћ српском народу из Првог светског рата и бројне друге значајне публикације.

Слика 1: Кабина за књиге и шине у Државној руској библиотеци

Слика 2: Једна од читаоница у Државној руској библиотеци

Након тога уприличена је посета Државној библиотеци за младе, коју је представио директор библиотеке г. Антон Пурник, говорећи о експерименталној платформи и начинима рада, руководица Сверуског центра библиотечког кадровског потенцијала РДБМ Ирина Михнова, и саветница директора РДБМ за међународну сарадњу Марија Алексејева, које су у оквиру радног дела причале о заједничким пројектима руских и српских библиотекара у овом сегменту рада (онлајн сусрети и размена мишљења и искустава, будући развој библиотечких услуга, посећеност библиотека итд.). Сви простори и сервиси прилагођени су потребама модерног доба и младих људи (14–30 година), а високотехнолошке могућности омогућавају иновативан и забаван боравак. Изузетно леп аутомобил паркиран је у холу библиотеке, што је права атракција. На лејзбеговима млади ћаскају и одмарају се, а у просторијама за литературу на страним језицима, уз слушалице на ушима, листају књиге. Једна од значајнијих информација била је психолошка подршка младима и менторство у библиотекама, а овде су ангажовани дипломирани психолози који раде са корисницима. Колико је то потребно говори чињеница да је чекаоница увек пуна и да они радо одлазе тамо јер се осећају пријатно. Право изненађење био је студио за снимање, микрофони и инструменти где млади стварају своју музику, свирају неки инструмент из библиотеке, певају и забављају се. За младе кориснике постоји и Библиотечка школа дигиталне писмености, образовни пројекат РДБМ, који подржавају Руско Министарство културе и Руско библиотечарско удружење. Траје од 2019. године. Имају и Водич за читање фантастике, Кабинет за сликање, Музеј

Слика 3: Државна библиотека за младе

електронских књига, Кабинет са стотинама плоча. Чак и кипови који су у ходницима или просторијама, где се посуђују књиге, у стилу читања су, или су права мала уметничка дела. На зидовима су исписане мисли познатих људи, у облачићима разних боја. У оквиру библиотеке постоји и мини биоскоп, односно велики екран и места за седење са јастучићима. Посетили смо и прелепу изложбу „Међу књигама”, а начин на који су (у Виртуелном музеју) представили историју писма књиге и библиотека кроз време, заиста је спектакуларан. Истовремено можете читати, гледати предмете којима је писано некад и материјале на којима се писало, „ући” у било коју светску библиотеку и слушати о њој од „виртуелног момка”, који је детаљно описује као да сте присутни у Александријској или било којој другој библиотеци. Чланарине и све активности бесплатне су и доступне свима.

Поред обиласка библиотека у Москви, наредног дана делегација је боравила у Константинову и Рјазању, где се састала са г. Вјачеславом Журављовим, управником Државног музеја-резервата С. А. Јесењина, и Наталијом Гришином, управницом Рјазањске регионалне универзалне научне библиотеке М. Горког. Музеј Јесењина је толико фасцинантан јер вас враћа у 19. век, подсећајући на великог песника и његово стваралаштво. Обилазећи Јесењинову кућу, школу и куће његовог учитеља и пријатеља, места где је радо борао и стварао предивну поезију, слушате истовремено и занимљиву причу о његовом животу и животу Русије у то доба.

Слика 4: Библиотека у Рјазању

Рјазањска библиотека М. Горког има и организационе јединице – Регионални центар конзервације и рестаурације и Школу креативних индустрија. Организује више од 1300 догађаја, бележи око 300.000 посета, а веб-страницу библиотеке посећују корисници више од 1.000.000 пута годишње. Поред фонда од милион и 200 књига и 19.000 ретких књига, модерних читаоница, богате грађе, Школа креативних индустрија у оквиру библиотеке истиче се као нешто посебно лепо. Садржи сале за изложбе, студио за снимање музике, инструменте на којима млади могу да свирају, фото-студио, студио за дизајн звука и тонске инжењере. Деца уче и како раде ди-џејеви, како да искористе свој таленат за сликање и бројне друге активности. У сали пуној рачунара имају 3Д наочаре, па гледају филмове или играју игрице, истражују, користећи и Ви-Ар наочаре за проучавање било које теме. Имају могућност да праве лутке за луткарско позориште, да учествују у формирању изложби чије поставке су у библиотеци, уче традиционално певање. Дакле, у библиотеци музику уче и деца која не иду у музичку школу. Са њима раде стручњаци из тих области. Програми су за децу 10–17 година и све је бесплатно. За одрасле постоји посебан одељак за културу памћења, конференцијска сала савршено дизајнирана, и кухиња у којој су жене које служе обучене потпуно традиционално у занимљиве ношње, где на зидовима можете читати интересантне текстове из старе штампе, или посматрати неку познату личност из руске културе. Посебан тренутак био је на отварању изложбе „Мајчинство”, када је директорка представила српску делегацију као драге пријатеље и добродошле госте и позвала да изађемо на бину и нешто кажемо. Након обиласка одржани су састанци посвећени укључивању колега из Рјазања у реализацију активности Форума у предстојећем периоду. Остварен је значајан број контаката са библиотекарима

Слика 5: Школа креативних индустрија у Рјазању

различитих специјалности који желе да остваре сарадњу са колегама из Србије, а тај број је импресиван.

Делегација је последњег радног дана у Москви имала састанке са директорком Маријом Ведењапином у Руској државној библиотеци за децу и са директорком Марином Захаренко и њеним тимом у Руској државној библиотеци иностране литературе „Марија Рудомино”. Тема састанака била је сарадња на започетим пројектима и програмима РУ: РС ЛИБ Форума и као резултат потврђене су конкретне активности на којима ће БДС сарађивати са тимовима обе библиотеке. По завршетку састанака, за делегацију је приређен обилазак библиотека. Дечја државна библиотека највећа је дечија библиотека у Европи, простире се на 10.000 км². Деца поред тога што читају књиге, у библиотеци имају различите едукације. Уметнички развој читања се негује у сарадњи са школама, при чему књиге заједнички бирају критичари, библиотекари, педагози и деца. У библиотеци се праве изложбе за децу које су увек у вези са књигама, чиме их додатно мотивишу да читају. Књиге за децу су на више од 40 језика, а библиотекарима их упућују у то да књиге могу да се уче на разним језицима, показујући како то звучи. Све радионице повезане су са књигама, тако постоји изложба посвећена филму, парфемима, играчкама... Посебна учионица постоји за проучавње словенске културе и традиције, где уче све о ћирилици из различитих земаља и разликују ћирилицу и глаголицу (мала деца користећи пузле). Музичка сала је са инструментима, сала за читање бајки изгледа као да сте управо крочили у бајку, почев од самих врата, преко столица, дрвећа, боја...

Слика 6: Државна библиотека за децу, Москва

Руска државна библиотека иностране литературе „Марија Рудомино” је библиотека са страном литературом, највећа библиотека тог типа на свету. Наменски је грађена 1967. а постоји од 1921. Има три милиона књига, на 150 језика. Распоређене су као језички центри, а сваки део има посебан дечији део. На словенским језицима постоји 9000 књига, око 60.000 ретких књига, на разним језицима и Вукова издања на српском, руском и немачком... Показали су нам и неке од књига на српском језику и позвали да узмемо учешће на скупу који ће наредне године бити посвећен Вуку Стефановићу Караџићу. Изложбени простори су феноменално урађени, па тако на месту где се приказују прве штампане књиге постоји и Гутенбергова машина, зидови изгледају као да се окрећу, све старе и ретке књиге урађене су као фототипска издања да би биле доступне читаоцима. На пуно места, који су означени, можете стати и опет слушати виртуелног предавача, док посматрате експонате о којима прича и улазите у неке старе приче. Изгледа све као да сте отишли неколико векова уназад.

Слика 7: Српске књиге у
Иностранки

За само четири дана посете видели смо много занимљивих библиотека, чули лепе приче о значајним личностима руске књижевности и библиотекарства, остварили важне контакте, научили много тога. Спремни да све то применимо код нас, колико нам могућности дозвољавају, да причамо о дивним искуствима из прелепе Москве, Рјазања и Константинова, сложили смо се да је ипак најјачи утисак љубав, пажња, подршка и поштовање од руских колега, тако да се радујемо још више наставку сарадње са њима и неким новим лепим пројектима. Верујемо да ће их бити много.